

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สำนวนนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติแต่ละภาษา ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกเงาอันสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี ปรัชญาชีวิต ฯลฯ ของชนชาตินั้นๆ คนที่อยู่ต่างชาติต่างภาษากันก็อาจมีสำนวนที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันได้ หากแต่การกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยของสำนวนอาจแตกต่างกันไปตามความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและปัจจัยแวดล้อมอันเป็นลักษณะเด่นประจำชาตินั้นๆ ดังตัวอย่าง สำนวนจีนและสำนวนไทยข้างล่างนี้

สำนวนจีน :

น้ำลดหินผุด
ขึ้นเขาลูยน้ำ
คิดขมิให้วัวฟัง
สอนลิงขึ้นต้นไม้
แกะหาขล่อมคอก
นกหัวนเกาทัณฑ์
สามดีสองแย่
สามจิตสองใจ

สำนวนไทย :

น้ำลดคตผุด
ขึ้นเขาลงห้วย
ลีซอให้ควายฟัง
สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ
วัวหายล้อมคอก
กาดาวแวเห็นธนู
สามวันดีสี่วันไข้
สองจิตสองใจ

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าสำนวนจีนและสำนวนไทยในแต่ละคู่มีความหมายที่ตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน แต่สิ่งที่นำมาเปรียบต่างกันไปตามเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ อีกทั้งการสร้างสำนวนก็มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีสำนวนที่เกี่ยวกับภูมิประเทศ สำนวนที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี สำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์ สำนวนที่เกี่ยวกับอาวุธ นอกจากนี้ยังมีสำนวนอีกประเภทหนึ่งคือ สำนวนที่มีตัวเลขประกอบอยู่ ซึ่งเป็นวิธีการสร้างสำนวนแบบหนึ่งในภาษาจีนและภาษาไทยที่น่าสนใจและยังไม่เคยมีผู้ใดทำการศึกษาเปรียบเทียบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องสำนวนที่มีตัวเลขประกอบอยู่ เพื่อให้ทราบว่ามีสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาทั้งสองนี้มีลักษณะที่แตกต่างและคล้ายคลึงกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีตัวเลข
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและภาษาไทยที่มีความหมายตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน
3. เพื่อศึกษาความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของตัวเลขในสำนวนทั้งสองภาษา อันจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกรักนึกคิดและมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมของชนชาติทั้งสอง

สมมติฐานการวิจัย

1. สำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและภาษาไทยบางสำนวน มีการใช้ตัวเลขที่เหมือนกันและแตกต่างกัน
2. ตัวเลขในสำนวนภาษาจีนและภาษาไทยมีความหมายทั้ง โดยตรงและโดยนัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์เกี่ยวกับคำบอกจำนวนของชนชาติทั้งสอง

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลต่างๆที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมและนำมาศึกษามีดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีน
2. สำนวนจีนที่ศึกษาได้จากพจนานุกรมสำนวนจีน ของ Zhào Yǔ และคณะ (1998) จำนวน 456 สำนวน พจนานุกรมสำนวนจีนที่นิยมใช้กัน ของ Lín , Xiékǎi (1997) จำนวน 418 สำนวน และพจนานุกรมสำนวนจีนของสำนักพิมพ์ต้าเจีย ของ Féng , Làngbō (1975) จำนวน 342 สำนวน
3. สำนวนไทยที่ศึกษาส่วนใหญ่ได้จากหนังสือ สำนวนไทย ของกาญจนาคพันธุ์ (2539) และภาษา - พาสาร ของฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2523)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนกลางและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวนจีนที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้
2. สำนวนจีนที่ศึกษาจะจำกัดเฉพาะสำนวนสี่พยางค์

วิธีการนำเสนอ

แม้ว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเขียนเป็นภาษาไทย แต่ในวิทยานิพนธ์ก็จำเป็นต้องมีตัวอักษรจีนอยู่บ้าง เช่น ตัวอย่างคำ สำนวนและประโยค ซึ่งตัวอย่างเหล่านี้จะยกมาประกอบในวิทยานิพนธ์

ด้วยการใช้ตัวอักษรจีน จากนั้นจะให้คำอ่านสัทอักษร และคำแปลภาษาไทยในเครื่องหมาย
 ัญประกาศตามลำดับ แต่หากเป็นส่วนอื่นๆที่มีใช้ตัวอย่าง โดยเฉพาะคำหรือสำนวนที่กล่าวถึงอยู่
 เสมอก็จะใช้สัทอักษรในการนำเสนอพร้อมคำแปล (ถ้ามี) ในการกล่าวถึงครั้งแรก หรือบางครั้ง
 อาจจะใช้ตัวอักษรจีนพร้อมทั้งคำอธิบายไว้ที่เชิงอรรถในกรณีที่ผู้วิจัยเห็นว่าคำหรือสำนวนนั้นๆ
 ควรมีคำอธิบายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ในบางสำนวนที่ยกมาประกอบนั้นจะขีดเส้น
 ใต้ตัวเลขเพื่อแสดงให้เห็นตัวเลขในสำนวน ได้อย่างชัดเจน

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

1. สํารวจหนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เป็นภาษาจีนและภาษาไทย เพื่อพิจารณาว่ามี
 างาวิจัยหรือหนังสือเล่มใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย
2. รวบรวมสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและสำนวนในภาษาไทยที่มีความหมายเหมือน
 หรือคล้ายคลึงกับสำนวนจีนที่ศึกษา โดยบันทึกลงในบัตรคำ
3. นำเอาสำนวนที่รวบรวมมาศึกษา
4. นำผลการศึกษานำนวนตัวเลขในภาษาทั้งสองมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ
5. สรุปและเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและ
 ภาษาไทย
2. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนของคนไทยและการเรียนการสอนภาษาไทย
 ของคนจีน
3. ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจศึกษาสำนวนจีนและสำนวนไทยในแ่ง
 มุมอื่นๆได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

ระบบสัทอักษรที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

งานวิจัยนี้ได้ถอดเสียงตัวอักษรจีนด้วยระบบ Hānyǔ Pīnyīn ตามแบบหนังสือไวยากรณ์จีน
 กลาง (ประพัฒน์ มโนมัยวิบูลย์ , 2541)

สัทอักษรแทนเสียงพยัญชนะ 24 เสียง

b(ป)¹ p(ผ,พ) m(ม) f(ฝ,ฟ) d(ต) t(ถ,ท) n(น) l(ล)
 z(จ) c(ช,ฉ) s(ส,ซ) zh(จ) ch(ช,ฉ) sh²(ฉ,ช) r(ร) j(ง)
 q(ช,ฉ) x(ข) g(ก) k(ข,ค) h(ห) ng³(ง) y³(ย) w³(ว)

สัทอักษรแทนเสียงสระ 24 เสียง

1. สัทอักษรแทนเสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

a(อา) o(อัว+โอะ) e(เออ) i(อี, อิ, อี้)
 u(อู) ü(อู+อี) er(เออร์) ê(เอะ)

2. สัทอักษรแทนสระผสม 16 เสียง

ai(ไอ, อาย) ei(เอ+อี) ao(เอา, อาว) ou(โอ+อู)
 ia(อี+อา) ie(อี+เอะ) io(อี+โอ) ua(อัว+อา)
 uo(อัว+โอ) ue(อู+เออ) üa(อู+อี+อา) üe(อู+อี+เอะ)
 iao(อี+อา+โอ) iou⁴(อี+โอ+อู) uai(อู+อา+อี) uei⁴(อู+เอ+อี)

---

¹ ในวงเล็บคือเสียงพยัญชนะและสระภาษาไทย ที่เทียบได้กับเสียงของสัทอักษรในระบบ Hànyǔ Pinyin

² เสียง sh ออกเสียงคล้ายเสียง sh ในภาษาอังกฤษ ในที่นี้จะใช้ตัวอักษร ฉ แทนเสียง sh แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผันเสียงวรรณยุกต์โดยใช้ตัว ฉ ได้ ก็จะใช้ตัว ช แทนโดยจะมีจุดใต้ตัว ช เป็นเครื่องหมายแสดงดังนี้ ชุ

³ เสียงพยัญชนะ ng ในภาษาจีนกลางใช้เป็นพยัญชนะสะกดเท่านั้น ส่วนเสียง y และ w เป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ใช้เขียนแทนเสียงสระ i และ u ตามลำดับเมื่อเป็นเสียงสระผสมซึ่งอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์ และใช้เขียนไว้หน้าสระเดี่ยว i และ u ตามลำดับเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น นอกจากนี้ยังเขียน y ไว้หน้าเสียงสระ ü ทั้งที่เป็นสระเดี่ยวและสระผสมเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น

⁴ เสียงสระผสม iou และ uei ตามระบบการเขียนสัทอักษรจีน กำหนดให้เขียนเป็น iu และ ui ตามลำดับ เมื่อปรากฏร่วมกับพยัญชนะอื่น

เครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง

- เสียงหนึ่ง (ออกเสียงคล้ายเสียงตรีในภาษาไทย)
- ✓ เสียงสอง (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงจัตวาในภาษาไทย)
- ✓ เสียงสาม (ออกเสียงไม่ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ไทยเสียงใดเลย โดยจะออกเสียงต่ำ ในตอนแรกแล้วจะผันเป็นเสียงสูงในตอนท้าย)
- ✓ เสียงสี่ (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงโทในภาษาไทย)

การแสดงเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ในระบบถอดเสียงภาษาจีนกลางนี้จะต้องเขียนเครื่องหมายไว้เหนือรูปสระ หากสระนั้นเป็นสระผสมก็จะเขียนเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ไว้เหนือรูปสระที่เป็นสระหลัก

คำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ ดังจะแสดงไว้ในตารางข้างล่างนี้

คำศัพท์ภาษาจีนกลาง	คำอ่านสัทอักษร	คำศัพท์ที่แปลเป็นภาษาไทย
數詞成語	shùcí chéngyǔ	สำนวนที่มีตัวเลข
格式	géshì	รูปแบบ
特殊格式	tèshū géshì	รูปแบบพิเศษ
一個數詞單獨使用	yī ge shùcí dāndú shiyòng	การใช้ตัวเลขตัวเดียว
兩個數詞同時使用	liǎng ge shùcí tóngshí shiyòng	การใช้ตัวเลขสองตัว
連著使用	liánzhe shiyòng	การใช้ตัวเลขเรียงชิดติดกัน
交叉使用	jiāochā shiyòng	การใช้ตัวเลขค้นสลับกับคำ
近義詞	jīnyìcí	คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน
反義詞	fǎnyìcí	คำที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน
相關詞	xiāngguāncí	คำที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกัน
名詞	míngcí	คำนาม
時間詞	shíjiāncí	คำบอกเวลา
處所詞	chùsuǒcí	คำบอกสถานที่

คำศัพท์ภาษาจีนกลาง	คำอ่านตัวอักษร	คำศัพท์ที่แปลเป็นภาษาไทย
方位詞	fāngwèicí	คำบอกทิศทาง
代詞	dàicí	คำสรรพนาม
數詞	shùcí	คำบอกจำนวน
量詞	liàngcí	คำลักษณนาม
動詞	dòngcí	คำกริยา
形容詞	xíngróngcí	คำคุณศัพท์
副詞	fùcí	คำวิเศษณ์
介詞	jiècí	คำบุพบท
連詞	liáncí	คำเชื่อม
助詞	zhùcí	คำช่วย
嘆詞	tàncí	คำอุทาน
象聲詞	xiàngshēngcí	คำเลียนเสียง
實指	shízhǐ	บ่งความหมายโดยตรง
虛指	xūzhǐ	บ่งความหมายโดยนัย
表示基數	biǎoshì jīshù	บอกจำนวนตัวเลขธรรมดา
表示順序	biǎoshì shùnxù	บอกลำดับ
倍數	bèishù	ทวีคูณ